

EUROPEES PARLEMENT

1999

2004

Zittingsdocument

DEFINITIEVE VERSIE
A5-0097/2004

23 februari 2004

VERSLAG

met een ontwerpaanbeveling van het Europees Parlement aan de Raad betreffende samenwerking in de Europese Unie op het gebied van paraatheid en reactiecapaciteit ingeval van aanslagen met biologische en chemische wapens (bescherming van de gezondheid)
(2003/2187(INI))

Commissie vrijheden en rechten van de burger, justitie en binnenlandse zaken

Rapporteur: Gerhard Schmid

INHOUD

	Blz.
PROCEDUREVERLOOP	4
ONTWERPAANBEVELING VAN HET EUROPEES PARLEMENT AAN DE RAAD.....	5
TOELICHTING	7
ONTWERPAANBEVELING B5-0407/2003.....	11

PROCEDUREVERLOOP

Op 8 oktober 2003 gaf de Voorzitter van het Europees Parlement kennis van de verwijzing van de ontwerpaanbeveling, ingediend overeenkomstig artikel 49, lid 1 van het Reglement door Anna Terrón i Cusí en Gerhard Schmid, namens de PSE-Fractie, betreffende de omgang met de mogelijke dreiging van aanslagen met biologische en chemische wapens (B5-0407/2003), naar de Commissie vrijheden en rechten van de burger, justitie en binnenlandse zaken als commissie ten principale.

Op 7 oktober 2003 besloot de commissie hierover een verslag op te stellen overeenkomstig artikel 49, lid 3 van het Reglement, en benoemde zij Gerhard Schmid tot rapporteur (2003/2187(INI)).

Zij behandelde het ontwerpverslag op haar vergaderingen van 21 januari en 19 februari 2004.

Op laatstgenoemde vergadering hechtte zij met 25 stemmen voor en 2 tegen haar goedkeuring aan de ontwerpaanbeveling.

Bij de stemming waren aanwezig: Jorge Salvador Hernández Mollar (voorzitter), Robert J.E. Evans en Johanna L.A. Boogerd-Quaak (ondervoorzitters), Gerhard Schmid (rapporteur), Mary Elizabeth Banotti, Kathalijne Maria Buitenweg (verving Pierre Jonckheer), Michael Cashman, Carmen Cerdeira Morterero, Gérard M.J. Deprez, Adeline Hazan, Marie-Thérèse Hermange (verving Thierry Cornillet), Margot Keßler, Timothy Kirkhope, Eva Klant, Lucio Manisco (verving Ole Krarup), Luís Marinho (verving Carlos Coelho), Marjo Matikainen-Kallström (verving Hartmut Nassauer), Erik Meijer (verving Fodé Sylla), Elena Ornella Paciotti, Paolo Pastorelli (verving Giacomo Santini), Hubert Pirker, Bernd Posselt, Olle Schmidt (verving Baroness Ludford), Patsy Sørensen (verving Bill Newton Dunn), Joke Swiebel, Anna Terrón i Cusí, Maurizio Turco en Christian Ulrik von Boetticher.

Het verslag werd ingediend op 23 februari 2004.

ONTWERPAANBEVELING VAN HET EUROPEES PARLEMENT AAN DE RAAD

betreffende samenwerking in de Europese Unie op het gebied van paraatheid en reactiecapaciteit ingeval van aanslagen met biologische en chemische wapens (bescherming van de gezondheid) (2003/2187(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de ontwerpaanbeveling aan de Raad, ingediend door Anna Terrón i Cusí en Gerhard Schmid, namens de PSE-Fractie, betreffende de omgang met de mogelijke dreiging van aanslagen met biologische en chemische wapens (B5-0407/2003),
  - gelet op artikel 49, lid 3 van zijn Reglement,
  - gezien het verslag van de Commissie vrijheden en rechten van de burger, justitie en binnenlandse zaken (A5-0097/2004),
- A. overwegende dat een discussie wordt gevoerd over de bedreiging van EU-lidstaten met terroristische aanslagen met biologische en chemische wapens,
- B. overwegende dat naast mechanismen voor vroegtijdige waarschuwing van de lidstaten, uitwisseling van informatie en gemeenschappelijk gebruik van laboratoriumcapaciteit ook werd voorgesteld in Europees verband een voorraad vaccins, antibiotica, enz. aan te leggen,
- C. overwegende dat de mechanismen voor vroegtijdige waarschuwing van de lidstaten, uitwisseling van informatie en gemeenschappelijk gebruik van laboratoriumcapaciteit alsmede het aanleggen van een voorraad vaccins, antibiotica, enz. aanzienlijke gevolgen voor de begrotingen van de Europese Unie en de lidstaten zouden kunnen hebben en gerichte wetgevingsmaatregelen zouden kunnen vereisen,
- D. overwegende dat stappen op begrotingsterrein en wetgevingsgebied slechts te rechtvaardigen zouden zijn op grond van een duidelijke risicoanalyse waaruit met een bepaalde mate van waarschijnlijkheid blijkt dat terroristen biologische en chemische wapens in de EU zullen inzetten,
- E. overwegende dat de daarvoor noodzakelijke analyses de mogelijkheden van de Commissie duidelijk te boven gaan,
1. doet de Raad de volgende aanbevelingen:
- a) in het kader van de Europese samenwerking tussen de nationale politiediensten, met inschakeling van Europol en met inachtneming van de resultaten van de samenwerking van de inlichtingendiensten op het gebied van de bestrijding van het terrorisme een realistische analyse van de bedreiging te laten maken als grondslag voor serieus handelen van de Europese Unie,
  - b) de algemene en derhalve voor publicatie vatbare resultaten van deze analyse in passende vorm aan het Parlement te doen toekomen, zodat het voor zijn mogelijk binnenkort te voeren discussie over de begroting een rationele grondslag heeft,
  - c) in het licht van de resultaten van de analyse de nodige wetgevende stappen voor de omgang met aanslagen met biologische en chemische wapens te nemen;

2. verzoekt zijn Voorzitter deze aanbeveling te doen toekomen aan de Raad en - ter informatie - aan de Commissie.

TOELICHTING

In haar mededeling COM(2003) 320 aan het Parlement en de Raad heeft de Europese Commissie verslag uitgebracht over de maatregelen die na 11 september 2001 in de Europese Unie werden genomen ter verbetering van de paraatheid en reactiecapaciteit ingeval van aanslagen met biologische en chemische stoffen. De basis daarvoor is het door de Raad en de Commissie op 20 december 2002 gemeenschappelijk aangenomen programma dat moet zorgen voor een betere samenwerking van de lidstaten op de gebieden risicobeoordeling, waarschuwing voor gevaar, interventie, opslag van te gebruiken middelen en onderzoek. Het zwaartepunt wordt gevormd door preventieve maatregelen voor een betere paraatheid en reactiecapaciteit bij de inzet van biologische wapens.

Onder biologische wapens verstaat men voor niet-vreedzame doeleinden geproduceerde vermenigvuldigbare micro-organismen en giften van biologische oorsprong die door hun invloed op levensprocessen de dood, een tijdelijke handelingsonbekwaamheid of een duurzame schade kunnen veroorzaken. Als biologische wapens kunnen veroorzakers van overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten en toxinen worden gebruikt. Biologische wapens kunnen bekende, onbekende in de natuur voorkomende (eventueel gemuteerde), of onbekende, in het laboratorium gemanipuleerde verwekkers bevatten.

Een deel van de in de Commissiemededeling beschreven maatregelen is bedoeld voor een vroegtijdige waarschuwing, de uitwisseling van informatie over beschikbare capaciteiten van serums, antibiotica en vaccins en de opbouw van een netwerk van deskundigen. Daarbij komt een EU-brede toegankelijkheid van de zes in de EU beschikbare laboratoria van veiligheids categorie 4, om de diagnose van verwekkers met een hoog risico snel mogelijk te maken. Deze maatregelen zijn toch al voor de verbetering van de bestrijding van eventueel binnengekomen natuurlijke epidemieën (SARS, ebola, enz.) noodzakelijk en betekenen geen extra belasting van de overheidsbegrotingen.

Een ander deel van de besproken maatregelen zou echter aanzienlijke effecten voor de begroting kunnen hebben, b.v. het aanleggen van grote voorraden van pokkenvaccins in de lidstaten of een - eveneens voorgestelde - aanleg van een vaccinreserve van de EU. De Commissie spreekt zelf in paragraaf 49 van de mededeling over het probleem van de hoge kosten van het aanschaffen en onderhouden van een voorraad die bedoeld is voor een zo onwaarschijnlijke gebeurtenis als een bioterroristische aanslag met grote gevolgen. In werkelijkheid zijn voor een succesvol crisisbeheer na een terroristische aanslag met biologische wapens aanzienlijke investeringen noodzakelijk die nog veel verder gaan dan het opbouwen van een vaccinvoorraad. Een effectief systeem moet op vier pijlers rusten:

Eerste pijler: doeltreffend systeem voor vroegtijdige waarschuwing

Het welslagen van therapieën en daarmee van een crisisbeheer hangt er bij biologische wapens van af hoe snel de aanslag wordt ontdekt. Bij pokken bijvoorbeeld kan tot maximaal vier dagen na de besmetting door middel van vaccinatie het uitbreken van de ziekte worden verhinderd of kan het verloop aanzienlijk worden verzacht. Bij miltvuur (anthrax) is het gebruik van antibiotica eveneens slechts in de beginfase effectief, voordat de bacterieën hun toxine hebben geproduceerd. Zelfs wanneer er geen directe therapie is, zoals bijvoorbeeld bij ebola, kan een vroegtijdige isolatie op deskundige wijze van degene die ziek is geworden verdere slachtoffers voorkomen. De taak van de vroegtijdige diagnose ligt bij de medici. Op dit moment kan er niet vanuit worden gegaan dat de als gevolg van een biologische aanslag optredende zeer zeldzame ziekten onmiddellijk door een niet-gespecialiseerde arts worden herkend; zo lijkt bijvoorbeeld de

vroegtijdige symptomatic van longpest op die van een griepaandoening. Om een ander voorbeeld te geven: hoe kan een arts een ziekte als pokken in een vroeg stadium diagnostiseren als hij voor het laatst tijdens zijn studie alleen in theorie met deze ziekte te maken had? Zonder een stelselmatige en daardoor dure verdere opleiding van artsen blijft de vroegtijdige waarschuwing een zaak van het toeval.

Tweede pijler: doeltreffend meldsysteem

In alle EU-lidstaten is er in het kader van de wetgeving voor epidemieën een meldingsplicht voor bepaalde besmettelijke ziekten. Deze reeds bestaande systemen functioneren echter pas na een precies gestelde diagnose. Zij gelden niet voor vergiftigingen door toxinen en helpen niet bij het onderkennen van een plotseling optredend groeiend aantal ongewone aandoeningen. Degenen die door een biologische aanslag op een grote stad worden getroffen, worden pas verscheidene dagen na de infectie ziek, niet exact op hetzelfde moment en tegenwoordig niet noodzakelijkerwijs op dezelfde plaats. Met grote waarschijnlijkheid zullen ze op zeer verschillende tijdstippen in verschillende klinieken worden behandeld. In het verloop van de bestrijding van de in 1999 in de VS uitgebroken en tot destijds daar onbekende infectie door het West-Nile-virus traden precies de hierboven geschetste ontwikkelingen op. Het sedert juni 2002 bestaande vroegtijdige waarschuwingssysteem van de EU kan alleen maar gevallen doorgeven die op het niveau van de lidstaten als zodanig zijn onderkend. Zolang er geen met het Amerikaanse NCID (National Center for Infectious Diseases) vergelijkbare instellingen in iedere lidstaat, of liever: op het niveau van de EU bestaan, heeft het systeem voor vroegtijdige waarschuwing geen onderbouwing. Aan de instelling van dergelijke centra zijn aanzienlijke kosten verbonden.

Derde pijler: een goed uitgebouwd openbaar-gezondheidsstelsel

Ieder gezondheidssysteem wordt door epidemieën aan de rand van zijn belastbaarheid gebracht. Slecht opgezette gezondheidssystemen storten zeer vroeg in elkaar. Daarom is de handhaving van een goed uitgebouwd openbaar-gezondheidsstelsel voor normale gevallen van het aller grootste belang voor een doeltreffende beperking van de schade bij een terroristische aanslag met biologische wapens. Niet alle lidstaten kunnen of willen de daaraan verbonden kosten dragen. Dit geldt ook en juist voor de toetredende landen.

Vierde pijler: planning paraatheid en reactiecapaciteit voor rampen

Een normaal gezondheidssysteem is, als geen aanvullende voorzorgsmaatregelen voor zo'n geval worden genomen, niet voldoende toegerust om te reageren op het uitbreken van een epidemie of het optreden van een massale vergiftiging. Daartoe behoren niet alleen de bevoorrading met antibiotica en vaccins, maar ook de bevoorrading met pijnstillende middelen, noodbedden, desinfectiemiddelen en lijkenzakken. Bovendien moeten er duidelijke plannen klaarliggen voor noodgevallen. De planning moet voorzien in het inzetten van personeel, de verdeling van de bovengenoemde voorraden, het inrichten van vaccinatiestations en noodhospitelen, het instellen van isolatiezones alsmede het ordelijk begraven van dodelijke slachtoffers. Afgezien van deze planning moet er een voorbereidende scholing van **alle** krachten van de rampenbeschermingsdiensten (niet alleen van de medische diensten) voor zulke extreme gevallen hebben plaatsgevonden. Tot de voorbereiding behoren ook maatregelen die in noodgevallen de aanvoer van levensmiddelen in de getroffen gebieden garanderen en waarmee versperringen kunnen worden opgericht. Het is niet moeilijk in te zien dat dit aanzienlijke investeringen zou vereisen.

Ieder hierboven in de vorm van pijler beschreven pakketten maatregelen heeft op zich slechts een uiterst beperkt effect. Daarom moeten alle vier pijlers worden gerealiseerd. Anders is er alleen maar sprake van geldverspilling en zelfbedrog.

De aanzienlijke investeringen die noodzakelijk zijn voor een werkelijk effectieve reactiecapaciteit ingeval van aanslagen met biologische wapens vereisen derhalve dat het risico dat een bepaalde gebeurtenis zich voordoet, serieus wordt beoordeeld. Er moet een goede motivering voor de noodzaak van dergelijke maatregelen zijn. Het ongecontroleerd overnemen van beweringen uit de VS is daarvoor niet voldoende. De Verenigde Staten hadden en hebben redenen te beweren dat er een bedreiging bestaat als gevolg van biologische wapens die door zogenaamde schurkenstaten aan terroristen zouden kunnen zijn geleverd. Deze redenen hebben minder te maken met een reële bedreiging dan met het motiveren van militaire interventies. De miltvuursporen in brieven, die in de Verenigde Staten na 11.9.2001 werden verstuurd, zijn, zoals men intussen weet, niet afkomstig uit de biologische wapenprogramma's van andere staten, maar uit de VS zelf.

Stellig zijn er in het verleden enkele incidenten met biologische wapens geweest, die echter plaatselijk beperkt waren. Als voorbeelden kunnen de volgende gevallen worden genoemd:

- Aan het begin van de jaren '80 werd in Parijs een "huislaboratorium" ontdekt in een door de Rote Armee Fraktion (RAF) gebruikte woning, waarin *clostridium botulinum* werd gecultiveerd. Het uit deze culturen te winnen botulinumtoxine is uiterst giftig.
- In The Dalles, een kleine stad in Oregon in de VS, besmette de Rajneeshi-sekte in september 1984 levensmiddelen in plaatselijke restaurants met salmonella. In totaal werden 751 mensen ziek.
- In 1993 werd een VS-extremist gepakt bij een poging om 130 gram ricine over de grens van Alaska naar Canada te smokkelen. Het was de bedoeling het toxine als biologisch wapen in te zetten.
- De Aum-Shinrikyo-sekte heeft verscheidene malen getracht biologische wapens te gebruiken:
  - in april 1990 werd vanuit voertuigen *botulinumtoxine* tegen het Japanse parlement in Tokio, de stad Yokohama, het VS-marinesteunpunt Yokosuka en de internationale luchthaven Narita ingezet; er zijn geen gevallen bekend van personen die ziek zijn geworden.
  - eind juni 1993 probeerde de sekte vanaf het dak van een van haar gebouwen met een sproei-installatie Anthrax-sporen over Tokio te verspreiden, en
  - op 15 maart 1995 plaatste de Aum-sekte drie voor het verspreiden van *botulinumtoxine* geprepareerde aktentassen in de ondergrondse van Tokio. Degene die hiervoor verantwoordelijk was had echter blijkbaar berouw gekregen en het gif vervangen door een niet-giftige substantie.

Bij alle aanslagen werden geen besmettelijke, op de verwekking van epidemieën gerichte biologische wapens gebruikt.

Bij het evalueren van de risico's moet worden gesteund op informatie die over het terrorisme beschikbaar is. Terroristen zijn geen dolle amokmakers die het gaat om het doden op zich. Terroristen streven met uiterst misdadige methoden politieke doelstellingen na. Ze nemen, zoals 11 september 2001 ons heeft geleerd, daarbij ook de dood van duizenden mensen op de koop toe.

Maar de eigenlijke bedoeling is niet het maken van dodelijke slachtoffers, maar de gerichte uitdaging en spectaculaire blamage van een bepaalde staat die wordt aangevallen. Terrorisme tegen iedereen op de wereld is een innerlijke tegenspraak! Dat sluit het gebruik uit van wapens waarvan de gevolgen niet lokaal zijn te beperken, want daarmee zou het politieke effect wegvallen.

Een massale aanslag met pokkenvirussen op de VS of een EU-staat zou op grond van de incubatietijd en de grote mobiliteit in de wereld niet tot dit land beperkt blijven. De epidemie zou via het internationale luchtverkeer ook snel tot besmettingen leiden in landen van de derde wereld of in moslimlanden die daarvoor slechter of in het geheel niet zijn toegerust.

Het is absoluut zeker dat terroristen de inspanningen voor hun acties afwegen tegen het daarmee bereikte resultaat. De effecten van chemische wapens die op kleine schaal worden ingezet zijn in de allermeeeste gevallen met conventionele middelen veel eenvoudiger te bereiken (een aanslag met een meststof/diesel-springlading in Oklahoma, een aanslag met een vrachtauto met een lading propaangasflessen in Tunesië, of b.v., wat tot dusver nog niet voorgekomen is, een aanslag met diesel en brandversneller op een metrostation).

Het risico kan noch door de Europese Commissie, noch door de ministers van Gezondheid van de EU-landen en hun ambtenaren, die zich tot dusverre vooral met dit probleem bezighielden, worden beoordeeld. Veeleer moeten terrorismedeskundigen worden geraadpleegd om tot een realistische bedreigingsanalyse als basis voor een serieus optreden van de Europese Unie te komen. Dit is in het kader van de Europese samenwerking van nationale politiediensten, met inschakeling van Europol, en rekening houdend met de resultaten van de samenwerking van de inlichtingendiensten op het gebied van de terrorismebestrijding mogelijk.

ONTWERPAANBEVELING B5-0407/2003

**ingediend overeenkomstig artikel 49, lid 1 van het Reglement
door Anna Terrón i Cusí en Gerhard Schmid
namens de PSE-Fractie
betreffende de omgang met de mogelijke dreiging van aanslagen met biologisch en
chemische wapens**

Het Europees Parlement,

- A. overwegende dat een discussie wordt gevoerd over de bedreiging van EU-lidstaten met terroristische aanslagen met biologische en chemische wapens,
- B. overwegende dat naast mechanismen voor vroegtijdige waarschuwing van de lidstaten, uitwisseling van informatie en gemeenschappelijk gebruik van laboratoriumcapaciteit ook werd voorgesteld in Europees verband een voorraad vaccins, antibiotica, enz. aan te leggen,
- C. overwegende dat een dergelijk beleid aanzienlijke gevolgen voor de begroting van de Europese Unie zou kunnen hebben en gerichte wetgevende maatregelen zou kunnen vereisen,
- D. overwegende dat dergelijke stappen slechts te rechtvaardigen zouden zijn op grond van een duidelijke risicoanalyse waaruit met een bepaalde mate van waarschijnlijkheid blijkt dat terroristen biologische en chemische wapens in de EU zullen inzetten,
- E. overwegende dat de daarvoor noodzakelijke analyses de mogelijkheden van de Commissie duidelijk te boven gaan,

beveelt de Raad aan:

- 1. in het kader van de Europese samenwerking tussen de nationale politiediensten, met inschakeling van Europol en met inachtneming van de resultaten van de samenwerking van de inlichtingendiensten op het gebied van de bestrijding van het terrorisme een realistische analyse van de bedreiging te laten maken als grondslag voor serieus handelen van de Europese Unie;
- 2. de algemene en derhalve voor publicatie vatbare resultaten van deze analyse in passende vorm aan het Parlement te doen toekomen, zodat het voor zijn mogelijk binnenkort te voeren discussie over de begroting een rationele grondslag heeft;
- 3. in het licht van de resultaten van de analyse de nodige wetgevende stappen voor de omgang met aanslagen met biologische en chemische wapens te nemen.